

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa M.D.

przeciwko F.K.

o zachowek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 października 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 7 października 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2700 zł
(dwa tysiące siedemset) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 23 marca 2016 r. o tyle, że ustawowe odsetki od zasądzonej na rzecz powódki kwoty 7 575,33 zł tytułem zachowku są należne od dnia 15 grudnia 2013 r., oddalił jej apelację w pozostałym zakresie.

Powódka w skardze kasacyjnej powołała podstawę przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., a we wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania wskazała przyczyny objęte art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Występowanie istotnego zagadnienia prawnego i potrzeby wykładni przepisu prawnego budzącego poważne wątpliwości połączyła z koniecznością dokonania prawidłowej wykładni art. 1000

§ 1 w związku z art. 406 i art. 991 § 1 k.c. przez rozstrzygnięcie, czy literalne brzmienie art. 1000 § 1 zdanie 2 k.c., wskazujące, że obowiązek obdarowanego zapłaty zachowku jest ograniczony do wzbogacenia będącego skutkiem darowizny, umożliwia wyliczenie substratu zachowku z uwzględnieniem długu spadkodawcy, od którego został zwolniony w wyniku przejęcia długu przez pozwanego na podstawie odrębnej od darowizny nieruchomości czynności prawnej w warunkach, w których nie podnosi zarzutu pozorności umowy darowizny, a tym samym ukrycia innej czynności prawnej.

Na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wskazuje błędna wykładnia art. 519 § 1 k.c., przyjmująca, że wskutek umowy przejęcia długu nie doszło do zwolnienia z długu spadkodawcy, a „jedynie zmienił się podmiot po stronie wierzyciela”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek zaskarżenia o szczególnym charakterze, skierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz eliminację orzeczeń oczywiście wadliwych, bądź dotkniętych nieważnością postępowania, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżania orzeczeń niesatysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przesądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występuje istotne zagadnienie, zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a zatem okoliczności przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 do 4 k.p.c. Nie podlegają natomiast badaniu podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Założenie wymagania objętego art. 398⁴ § 2 k.p.c. zostanie spełnione, jeżeli zostaną przedstawione w skardze kasacyjnej i uzasadnione przesłanki o charakterze publicznoprawnym, stanowiące podstawę wstępnej, merytorycznej oceny przyczyn określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powołanie podstawy objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga przedstawienia zagadnienia prawnego z powołaniem konkretnych przepisów prawa, wykazania, że jest istotne i nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie sądowym, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia sprawy skarżącego, ale także innych podobnych spraw. Przyjmowane jest jednolicie w orzecznictwie, że w odrębnym od uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej uzasadnieniu wniosku skarżący powinien przedstawić argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen, wyjaśnić dlaczego zagadnienie jest istotne albo określić przepisy, które wymagają wykładni Sądu Najwyższego z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15 - 16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.). Zagadnienie wskazane przez skarżącą nie spełnia wymagań przewidzianych dla tej przyczyny, brak w nim zarówno cech istotności, jak i nowości. Przedstawione w uzasadnieniu wniosku wywody nie zawierają argumentów przemawiających za potrzebą zmiany dotychczasowych zapatrywań.

Odwołanie się do przyczyny istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., wymaga wskazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi wątpliwości interpretacyjne, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć, jak też, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 8 lipca 2008, I CSK 111/08; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11; z dnia 4 kwietnia 2012 r., III SK 39/11; z dnia 26 kwietnia 2012 r., III SK 43/11, niepublikowane).

Obie przyczyny zostały poddane łącznej analizie, ponieważ ich zakresy się pokrywają. Zasady obliczania substratu zachowku, uwzględniające stan czynny spadku i stan bierny, czyli sumę długów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., II CK 444/02, OSP 2007, nr 4, poz. 50; z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 403/12, OSNC - ZD 2015, B, poz. 25) mają zastosowanie w każdym przypadku ustalania wysokości zachowku. Takie też stanowisko wyrażone zostało w piśmiennictwie prawniczym. Na gruncie odpowiedzialności z zachowku przez obdarowanego (art. 1000 § 1 k.c.) dochodzi ponadto ograniczenie odpowiedzialności do wartości wzbogacenia. Nie ma podstaw do uznania, że gramatyczna wykładnia tego uregulowania mogłaby odbiegać od przyjętych zasad oraz wyników wykładni celowościowej i funkcjonalnej. Skarżąca nie przedstawiła argumentów przemawiających za odmiennym traktowaniem odpowiedzialności obdarowanego. Lakoniczne uzasadnienie tych przyczyn skłania do uznania, że w istocie intencją skarżącej było dążenie do skontrolowania prawidłowości zastosowania art. 1000 § 1 k.c. w okolicznościach tej sprawy, co nie należy do postępowania kasacyjnego.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej objęta art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga od skarżącego wykazania, że zaskarżone orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad prawa, widocznym od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy i dłuższych dociekań. Naruszenie prawa powinno mieć charakter szczególny i kwalifikowany (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl.; z dnia 23 listopada 2010 r., III UK 10/11, niepubl.). Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w kontekście jej podstaw i motywów zaskarżonego wyroku nie pozwala na stwierdzenie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Brak w nim przekonującego wywodu prawnego o rażącym naruszeniu art. 519 § 1 k.c., wobec pominięcia omówienia przez Sąd drugiej instancji tej instytucji w okolicznościach sprawy. Nie doszło zatem do oparcia orzeczenia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią,

przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

W postępowaniu przed Sądem drugiej instancji nie doszło do nieważności postępowania, której przyczyny Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę z urzędu, stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

aj